

Inkomensrisico's van levensloopschokken

VFP 2025/102

1. Inleiding²

In dit artikel onderzoeken we de financiële impact van een aantal type levensloopschokken. De vergelijking tussen arbeidsgerelateerde risico's en gezinsrisico's staat daarbij centraal. Arbeidsgerelateerde risico's betreffen in dit artikel werkloosheid en arbeidsongeschiktheid, terwijl gezinsrisico's zich manifesteren door echtscheiding en partnerverlies. In totaal worden dus vier type levensloopschokken vergeleken. We kijken naar het gecumuleerde inkomensrisico tussen het 48^e en 68^e levensjaar, waarbij de levensloopschok zich voordoet tussen het 38^e en 47^e levensjaar.

Als een van de genoemde levensloopschokken zich voordoet, dan heeft dit een directe negatieve impact op het inkomen – maar er zijn ook compenserende effecten. De directe negatieve impact bestaat bij arbeidsongeschiktheid en werkloosheid uit een daling van het arbeidsinkomen – vaak naar nul. Bij scheiding en partneroverlijden valt het partnerinkomen weg. Hier tegenover staan compenserende inkomensbronnen, vanuit de sociale zekerheid (o.a. WIA, WW, etc.), alimentatie, een erfenis en uitkeringen vanuit pensioenfondsen en private verzekeringen. Een andere vorm van compensatie vindt plaats via gedragsaanpassingen. Bijvoorbeeld kan men na een scheiding of partneroverlijden besluiten om meer uren betaald werk te verrichten, waardoor het arbeidsinkomen stijgt.

We beogen inzicht te geven in de inkomensrisico's op zowel individueel niveau als op huishoudniveau. Met deze inzichten kunnen financieel adviseurs financiële risico's inperken, zodat er een kleinere kans is om in financiële problemen te raken en men beter in staat is om de levensstandaard op peil te houden. Dit kan voorafgaand aan een potentiële levensloopschok als bewustwordingsproces om risico's in te schatten en vervolgens in te perken, maar ook nadat een schok zich al heeft gemanifesteerd en men wil weten wat op dat moment een financieel verstandige keuze is.

2. Mechanismen

Het op pensioendatum opgebouwde vermogen bepaalt in hoge mate de levensstandaard tijdens de pensioenperiode. De mechanismen waarlangs de financiële gevolgen van een levensloopschok kunnen plaatsvinden zijn in vereenvoudigde vorm weergegeven in Figuur 1 op p. 5.

Sommige effecten kunnen direct na de levensloopschok plaatsvinden, zoals een lagere verdien capaciteit door arbeidsongeschiktheid (effect 1), een weggefallen partnerinkomen (effect 2), een lagere consumptie op huishoudniveau na een echtscheiding of partnerverlies (effect 3), en opsplitsing van financieel vermogen van een huishouden na een echtscheiding (effect 4). Andere effecten starten doorgaans later, zoals een lagere verdien capaciteit waardoor na langdurige werkloosheid een zogenoemde grote afstand tot de arbeidsmarkt is ontstaan (6).

Na verloop van tijd kunnen gedragseffecten een steeds prominentere rol gaan spelen. Dit kan direct doorwerken op het inkomen. Denk bijvoorbeeld aan een werkurenuitbreiding na een echtscheiding, het vinden van een nieuwe partner na partnerverlies, of een partner die meer uren gaat werken om het gemiste inkomen door werkloosheid te compenseren. Een ander gedragseffect is consumptieaanpassing: de tering naar de nering zetten, zodat men nog wat overhoudt voor vermogensopbouw. Gedragseffecten kunnen ook betrekking hebben op het financiële vermogen. Deze effecten zijn doorgaans nog wat later zichtbaar, bijvoorbeeld doordat eigenwoningbezit niet van de ene op de andere dag is aan te passen en de staat van onderhoud van de woning of beleggingskeuzes geleidelijk doorwerken op de vermogensopbouw.

Hoe sterk effecten uiteindelijk doorwerken op het financiële vermogen op de pensioendatum hangt af van factoren zoals de leeftijd waarop de levensloopschok plaatsvindt, de omvang en persistentie van de effecten en in hoeverre gedragsaanpassingen plaatsvinden.

Het effect van levensloopschokken op vermogen wordt dus – naast aanpassingen in consumptie, besparingen en beleggingsbeslissingen – voor een belangrijk deel bepaald door het inkomenseffect. We concentreren ons daarom op inkomenseffecten op persoons- en op huishoudniveau. Hierin zijn gedragseffecten inbegrepen.

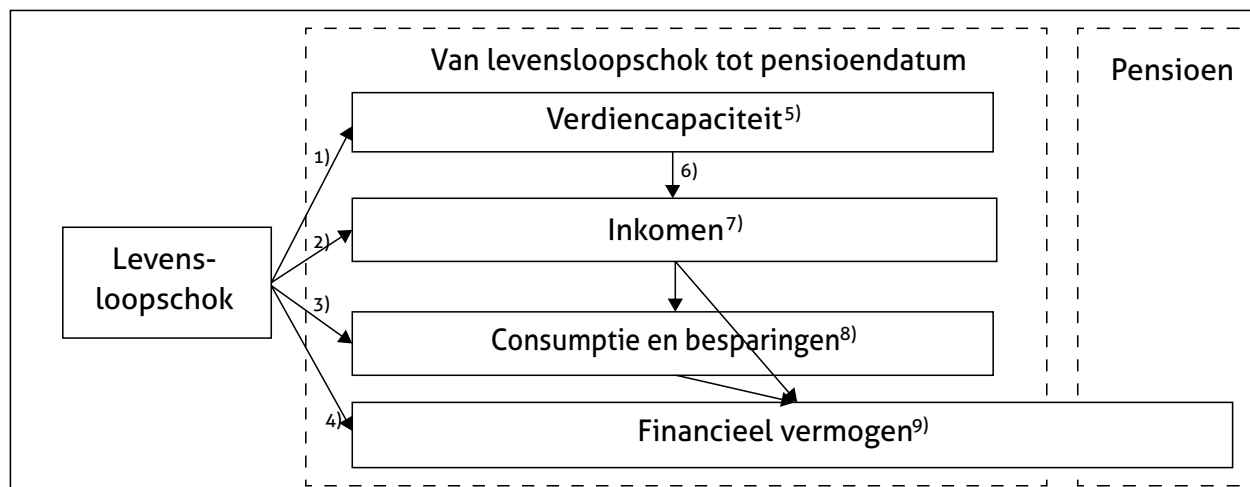
3. Data en methoden

We berekenen de totale inkomensrisico's op basis van 1,4 miljoen levenslooppaden voor Nederlandse individuen. Met het totale inkomensrisico doelen we op het saldo van de directe impact en de hierboven beschreven compenserende effecten. De levenslooppaden hebben we geconstrueerd door op elkaar gelijkende personen aan elkaar te koppelen in zogenoemde synthetische levenslooppaden. De levenslooppaden bevatten daadwerkelijke transitities die we observeren in niet-openbare CBS-microdata gedurende de periode 2011–2019. De methodologie is in meer detail beschreven in Van Vuuren & Muns (2021) en Muns & Van Vuuren (2025a).

1 Sander Muns is verbonden aan Tilburg University en het Sociaal en Cultureel Planbureau. Daniël van Vuuren is verbonden aan Tilburg University en SEO Economisch Onderzoek.

2 Dit artikel is gebaseerd op Muns & Van Vuuren (2025a,b) en concentreert zich op de gemeten inkomenseffecten.

Figuur 1

Toelichting en voorbeelden bij de effecten: 1) Bijvoorbeeld: lagere verdiencapaciteit bij arbeidsongeschiktheid of langdurige werkloosheid. 2) Bijvoorbeeld: wegvallen partnerinkomen na partnerverlies of echtscheiding. Wegvallen arbeidsinkomen bij werkloosheid of arbeidsongeschiktheid. 3) Bijvoorbeeld door minder huishoudensleden na echtscheiding. 4) Bijvoorbeeld: opsplitsing vermogen na echtscheiding, uitvaartkosten na partnerverlies. 5) Ook wel menselijk kapitaal. 6) Bijvoorbeeld: zogenoemd scarring-effect bij langdurige werkloosheid. 7) Alle inkomensbronnen, zoals arbeidsinkomen, partnerinkomen, uitkeringen en toeslagen. Hangen ook onderling samen. Nettobedragen. 8) Inclusief al dan niet verplichte pensioenbesparingen. 9) Bijvoorbeeld: vrij opneembaar spaarvermogen, pensioenvermogen (tweede en derde pijler) en eigenwoningbezit.

De levensloopschokken operationaliseren we als volgt:

- Langdurige werkloosheid: Ten minste drie jaar werkloos, waarbij in eerste instantie een WW-uitkering de belangrijkste inkomensbron is.
- Langdurige arbeidsongeschiktheid: Minimaal vijf opeenvolgende jaren een arbeidsongeschiktheidsuitkering en/of ziektewetuitkering als voornaamste inkomstenbron.

- Scheiding: Er is een partner op 1 januari in jaar t, maar exact één jaar later is er geen partnerschap meer en bovendien zijn beide partners niet overleden in jaar t.
- Overlijden partner: Er is een partner op 1 januari in jaar t die gedurende datzelfde jaar overlijdt.

Van iedere onderzochte levensloopschok is het (eerste) jaar tussen 38- en 47-jarige leeftijd.

Tabel 1. Incidentie van levensloopschokken tussen 38^e en 47^e levensjaar, naar geslacht en inkomen

	Langdurige werkloosheid	Arbeitsongeschiktheid	Scheiding	Overlijden partner
Totaal	7,1%	3,4%	15,5%	0,5%
Man	5,2%	2,3%	15,6%	0,3%
Vrouw	8,9%	4,3%	15,4%	0,6%
Inkomensdeciel				
1	24,9%	7,3%	15,5%	0,6%
2	14,6%	6,7%	15,6%	0,5%
3	8,1%	4,7%	14,9%	0,5%
4	5,3%	3,5%	14,5%	0,5%
5	4,2%	2,7%	14,0%	0,4%
6	3,5%	2,4%	13,7%	0,4%
7	3,2%	2,1%	13,6%	0,4%
8	2,8%	1,8%	13,4%	0,4%
9	2,4%	1,4%	13,3%	0,4%
10	2,2%	1,0%	12,9%	0,4%

Noot: Het inkomensdeciel is gebaseerd op het gestandaardiseerd huishoudinkomen op 33-jarige leeftijd.

In de geconstrueerde levenslooppaden komen langdurige werkloosheid en arbeidsongeschiktheid relatief vaak voor bij vrouwen en veel vaker bij mensen met een laag inkomen (Tabel 1). Overlijden van partner komt twee keer vaker voor onder vrouwen, wat doorgaans om een overleden mannelijke partner zal gaan, dan onder mannen, en de helft vaker onder lage inkomens dan onder hoge inkomens. Wat betreft scheiding is geen sterk verband te zien met geslacht en inkomen.

We identificeren de impact van de risico's door het inkomen van mensen van 38 tot 48 jaar waarvoor het risico zich voordoet te vergelijken met het inkomen van gelijken personen waarvoor het risico zich niet voordoet op deze leeftijden. Gelijkend betekent hier hetzelfde geslacht, inkomensdecil (op 33-jarige leeftijd) en – voor de levensloopschokken 'scheiding' en 'partneroverlijden' – op 33-jarige leeftijd een partner. De berekende effecten kunnen als een belangrijke indicatie van het causale effect worden geïnterpreteerd (Muns & Van Vuuren, 2025a). De nadruk ligt op de procentuele impact op het toekomstige inkomen tot aan de AOW-leeftijd.

4. Resultaten per levensloopschok

In deze paragraaf staat de procentuele daling van het resterende levensloopinkomen tot de AOW-leeftijd centraal.³ De indeling volgt de vier levensloopschokken: echtscheiding, overlijden van een partner, arbeidsongeschiktheid en langdurige werkloosheid.

We kijken naar het effect op het persoonlijk inkomen van de betrokkene zelf, en naar het effect op het gestandaardiseerde huishoudinkomen waarbij ook partnerinkomen meetelt. In beide inkomensbegrippen zijn compenserende instituties (zoals inkomensverzekeringen) en gedragseffecten automatisch meegenomen, omdat dit ook is inbegrepen in de levenslooppaden. Per definitie zijn gedragseffecten op het partnerinkomen alleen meegenomen in het huishoudinkomen en niet in het persoonlijk inkomen.

4.1 Arbeidsongeschiktheid

Bij arbeidsongeschiktheid is de gemiddelde achteruitgang van het levensloopinkomen fors met circa 30% in termen van persoonlijk inkomen (linker grafiek in Figuur 2 op p. 7).

Een verklaring aan de aanbodzijde is dat door arbeidsongeschiktheid bepaalde vaardigheden achteruitgaan (verlies aan menselijk kapitaal en dus lagere verdien capaciteit), terwijl een verklaring aan de vraagzijde kan zijn dat werkgevers terughoudender zijn om een langdurig werkloze aan te nemen. Er kan ook een wisselwerking zijn als terughoudendheid bij werkgever leidt tot minder motivatie tot bij- en omscholing.

Bij mannen met partner op 68-jarige leeftijd zijn de effecten nog wat groter. Voor dit laatste is een mogelijke verklaring een verminderde prikkel om te werken vanwege vervangend partnerinkomen en sociale contacten thuis. Andere mogelijkheden zijn dat deze groep gemiddeld korter inkomensvoorzieningen heeft of langduriger arbeidsongeschikt raakt. Dit hebben we niet onderzocht.

Op het gestandaardiseerd huishoudinkomen is het gemiddelde effect wat gematigder, maar nog steeds omvangrijk (rechter grafiek in Figuur 2). Het hebben van een partner op 68-jarige leeftijd maakt met name bij vrouwen iets uit. Vrouwen zonder partner zijn ongeveer 15%-punt slechter af dan vrouwen met partner. Een logische verklaring is dat arbeidsongeschikte vrouwen met partner nog wel een partnerinkomen blijven ontvangen.

De achteruitgang in het levensloopinkomen (en dus verdien capaciteit) is sterker voor hogere inkomens. Zij hebben meer inkomen te verliezen en zijn wellicht ook minder goed verzekerd (in termen van vervangend inkomen) tegen langdurige arbeidsongeschiktheid vanwege het maximumdagloon in de WIA. Voor de laagste inkomens kunnen de effecten beperkt zijn vanwege financiële vangnetten, zoals bijstand en toeslagen.

Effecten van een mogelijk lagere pensioenopbouw gedurende arbeidsongeschiktheid zijn niet of nauwelijks meegenomen, omdat we inkomenseffecten (excl. pensioenpremies) bekijken vanaf 48 jaar tot AOW-leeftijd.

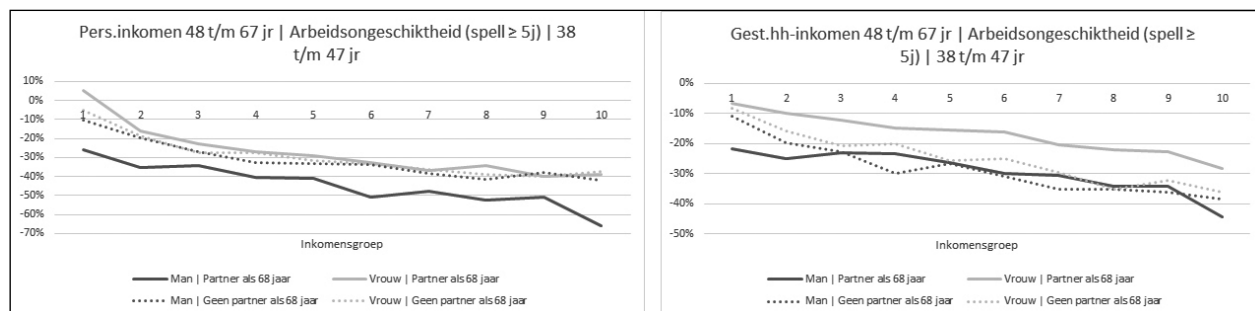
4.2 Langdurige werkloosheid

Ook bij langdurige werkloosheid (startend tussen 38- en 47-jarige leeftijd met initieel een WW-uitkering en minimaal drie jaar) is de achteruitgang van het levensloopinkomen fors, zowel in termen van persoonlijk inkomen (circa 25%) als gestandaardiseerd huishoudinkomen (circa 15%, Figuur 3). Ook hier is een verklaring aan de aanbodzijde dat door langdurige werkloosheid bepaalde vaardigheden achteruitgaan (verlies aan menselijk kapitaal en dus lagere verdien capaciteit), en een verklaring aan de vraagzijde dat werkgevers terughoudender zijn om een langdurig werkloze aan te nemen (scarring-effect). En ook hier kan een wisselwerking zijn als het scarring-effect leidt tot minder motivatie tot bij- en omscholing.

Het effect op het persoonlijk inkomen is groter bij hoge inkomens (linker grafiek). Mogelijke verklaringen zijn de bovengrens aan het maximale dagloon in de WW, en compenserende regelingen (bijstand en toeslagen) waarvoor alleen lagere inkomens in aanmerking komen. Voor vrouwen met partner op 68-jarige leeftijd is er een relatief groot effect op hun persoonlijk inkomen, terwijl het effect op het huishoudinkomen juist relatief klein is (rechter grafiek). Deze verschillen spelen vooral bij de hoogste inkomens. Mogelijk hadden deze vrouwen voor hun langdurige werkloosheid vaker een partner die meer uren kan

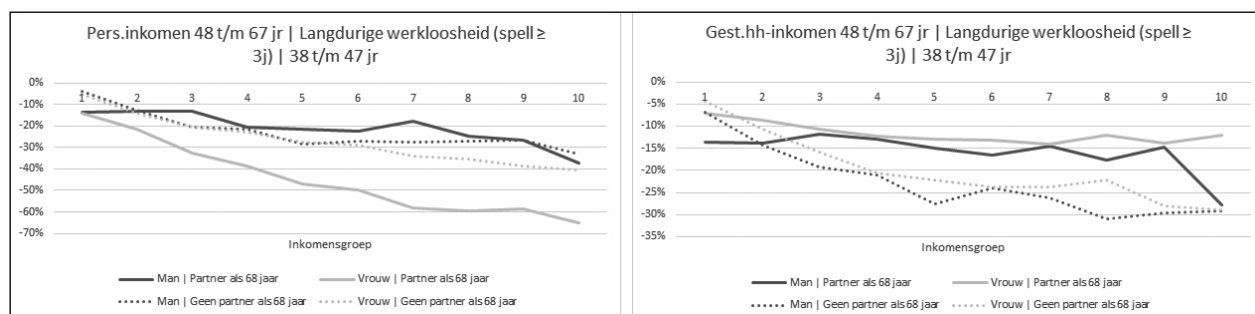
³ Een uitgebreid literatuuroverzicht over de omvang van de effecten in eerdere studies is in Muns & Van Vuuren (2025a).

Figuur 2. Effect arbeidsongeschiktheid op resterend levensloopinkomen, per geslacht, partnerstatus en inkomensdecie

Toelichting: De figuur toont per inkomensgroep van gestandaardiseerd huishoudinkomen op 33-jarige leeftijd (1: laagste deciel, 10: hoogste deciel) het procentuele verschil in levensloopinkomen voor mensen die arbeidsongeschikt raken tussen 38 t/m 47 jaar, ten opzichte van vergelijkbare mensen die tussen 38 t/m 47 jaar deze levensloopshok niet hebben. Het levensloopinkomen wordt berekend vanaf 48 jaar t/m 67 jaar. Pers. inkomen = Persoonlijk inkomen. Gest.hh-inkomen = gestandaardiseerd huishoudinkomen.

Figuur 3. Effect langdurige werkloosheid op resterend levensloopinkomen, per geslacht, partnerstatus en inkomensdecie

Toelichting: De figuur toont inkomenseffecten van langdurig werkloos worden tussen 38 t/m 47 jaar. Details als in toelichting bij Figuur 2.

werken (of hadden zij geen partner), waardoor er rek zit in het partnerinkomen en de vrouwen zelf niet meer streven naar hun oorspronkelijke inkomen. Een andere mogelijkheid is dat hun persoonlijk inkomen een relatief klein deel uitmaakt van het huishoudinkomen.

Ook hier geldt dat effecten van een eventueel lagere pensioenopbouw gedurende werkloosheid niet of nauwelijks zijn meegenomen, omdat we inkomenseffecten (excl. pensioenpremies) bekijken vanaf 48 jaar tot AOW-leeftijd.

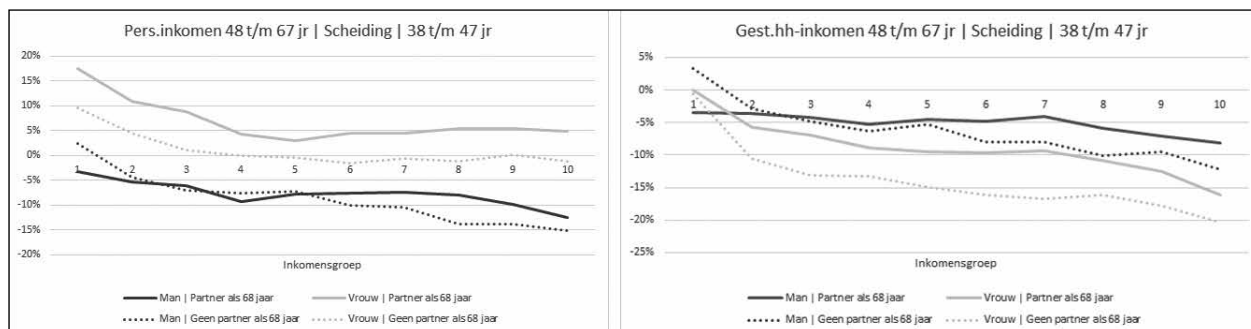
4.3 Scheiding

Ontbinding van huwelijk of geregistreerd partnerschap – hierna kortweg: scheiding – heeft een negatieve invloed op het toekomstig inkomen van mannen, maar juist een positieve invloed op het toekomstig inkomen van vrouwen (linker grafiek in Figuur 4). Mannen die scheiden tussen hun 38^e en 47^e levensjaar zijn in termen van persoonlijk inkomen gemiddeld 8% slechter af dan mannen voor wie dit niet geldt, terwijl vrouwen dan tot rond de 5% beter af zijn ten opzichte van de groep die niet scheidt op die leeftijden.

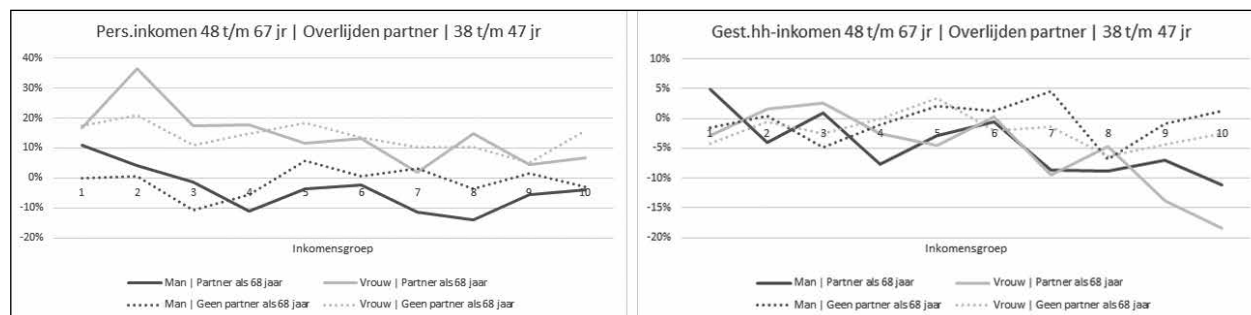
Deze effecten zijn beduidend kleiner dan eerdergenoemde effecten bij arbeidsongeschiktheid en werkloosheid.

Een eerste verklaring is dat met name vrouwen met een laag (persoonlijk) inkomen na een scheiding in aanmerking komen voor toeslagen, wat hun inkomen opkrikt ten opzichte van vergelijkbare vrouwen die niet scheiden. Een tweede verklaring is dat vrouwen de terugval van het huishoudinkomen vaak compenseren door meer uren te gaan werken, terwijl mannen dit juist minderen door meer zorgtaken op zich te nemen dan voor de scheiding (al dan niet als co-ouderschap). Een derde verklaring is partneralimentatie, die in veel gevallen door de mannelijke ex-partner wordt betaald aan de vrouwelijke ex-partner. Kinderalimentatie is overigens geen verklaring, omdat van kinderalimentatie geen registratiedata beschikbaar zijn.

Voor het huishoudinkomen zijn de resultaten anders, want dan is het effect van scheiden negatief voor zowel mannen als vrouwen (rechter grafiek in Figuur 4). De sterkere inkomensachteruitgang voor het huishoudinkomen is verklaarbaar door het schaaleffect. Als een gegeven huishoudinko-

Figuur 4. Effect scheiding op resterend levensloopinkomen, per geslacht, partnerstatus en inkomensdecieel

Toelichting: De figuur toont inkomenseffecten van mensen met (minimaal) een echtscheiding tussen 38 t/m 47 jaar. Details als in toelichting bij Figuur 2.

Figuur 5. Effect overlijden partner op resterend levensloopinkomen, per geslacht, partnerstatus en inkomensdecieel

Toelichting: De figuur toont inkomenseffecten van mensen die hun partner verliezen tussen 38 t/m 47 jaar. Details als in toelichting bij Figuur 2.

men voortaan wordt verdeeld over twee afzonderlijke huishoudens, dan zijn die twee huishoudens slechter af doordat zij minder kunnen profiteren van schaalvoordelen. Bij mannen is het negatieve verschil gemiddeld 5%, terwijl gescheiden vrouwen rond de 10% slechter af zijn. De specifieke achteruitgang van vrouwen is in dit geval gerelateerd aan inwonende kinderen. Beduidend meer kinderen van gescheiden ouders wonen alleen bij hun moeder dan alleen bij hun vader (Poortman & Van Gaalen, 2017). Daarnaast verliest een gescheiden vrouw gemiddeld een hoger partnerinkomen, omdat het inkomen van mannen gemiddelde hoger is dan van vrouwen.

Het effect van scheiding op het toekomstig gestandaardiseerd huishoudinkomen hangt inderdaad sterk af van het initiële inkomen. Voor de laagste 20% inkomens is er weinig effect, terwijl er voor de hogere inkomensgroepen negatieve effecten zijn. Voor gescheiden vrouwen met een hoog initieel inkomen is het inkomensverschil tot 20% lager dan dat van niet-gescheiden vrouwen. Voor mannen is dit ongeveer de helft hiervan. Een eerste mogelijke verklaring voor de samenhang tussen inkomen en inkomensachteruitgang is alimentatie: ex-partners met hogere inkomens moeten er in de regel meer van betalen. Een tweede verklaring is dat mensen met hoge inkomens vaak relatief veel uren werken en dit na een scheiding minde-

ren om daarmee de combinatie van werk en zorg voor kinderen (al dan niet in co-ouderschap) mogelijk te maken. Deze laatste verklaring is in het bijzonder relevant voor vrouwelijke ex-partners, omdat de kinderen meestal bij hen inwonen. Een derde verklaring is dat lagere inkomensgroepen vaker afhankelijk zijn (of worden na een scheiding) van socialezekerheidsregelingen, zoals een bijstandsuitkering. Deze regelingen houden rekening met schaafeffecten door aan grotere huishoudens een hoger bedrag per persoon toe te kennen (de zogenoemde kostendelersnorm), waardoor deze groepen een minder ongunstig effect ondervinden.

Ongeacht inkomensbegrip zijn vooral voor vrouwen de uitkomsten gunstiger (of minder ongunstig) wanneer zij op 68-jarige leeftijd een nieuwe partner hebben.

4.4 Overlijden van een partner

Na het overlijden van een partner zijn de meeste inkomenseffecten vrij beperkt, net als bij scheiding. Een kanttekening is dat tussen 38 t/m 47 jaar partneroverlijden minder voorkomt dan scheiding (Tabel 1), waardoor bij partneroverlijden de effecten per inkomensdecieel minder nauwkeurig zijn te bepalen en daardoor wat grilliger verlopen (Figuur 5).

Het overlijden van de partner heeft een beperkte invloed op het toekomstig persoonlijk inkomen van mannen, maar juist een positieve op dat van vrouwen (linker grafiek). Weduwen die hun partner verloren tussen hun 38^e en 47^e jaar zijn in termen van persoonlijk inkomen ongeveer 10% beter af ten opzichte van degenen die geen partner verliezen op deze leeftijden. Net als bij een scheiding is ook hier een mogelijke verklaring voor het positieve effect voor vrouwen dat zij hun inkomensterugval vaak compenseren door meer toeslagen te ontvangen of meer uren te gaan werken. Ook de Anw-uitkering en nabestaandenpensioenen kunnen hier van belang zijn. Laatstgenoemde is doorgaans hoger naarmate de partner een hoger inkomen had en indien er kinderen zijn (wezenpensioenen).

Indien we corrigeren voor huishoudsamenstelling, dan pakt het beeld anders uit: het inkomenseffect is dan zowel voor weduwnaars als voor weduwen beperkt, vooral voor de laagste inkomens (rechter grafiek). Mensen met een hoger inkomen ervaren wel gemiddeld een negatief inkomenseffect van partneroverlijden, met name degenen die op 68-jarige leeftijd een nieuwe partner hebben. Een mogelijke verklaring is een regression to the mean-effect: de nieuwe partner heeft doorgaans een lager inkomen dan de overleden partner indien de overleden partner relatief veel verdiende. Dit geldt zowel voor mannen als voor vrouwen. Voor weduwen met een hoog inkomen en partner op 68-jarige leeftijd is het negatieve inkomensverschil tot 20% ten opzichte van niet-verweduwen. Voor weduwnaars met een nieuwe partner is dit ongeveer de helft.

5. Discussie en implicaties

Het effect van de gezinsrisico's (scheiding en partneroverlijden) op het levensloopinkomen is relatief beperkt: respectievelijk 5 tot 10 en 0% (Tabel 2). Bij vrouwen stijgt het gemiddelde persoonlijke inkomen zelfs iets na scheiding en partneroverlijden, al geldt dit niet na correctie voor huishoudsamenstelling. Het lijkt er dus op dat grosso modo de

huidige instituties en gedragseffecten – al dan niet na het inwinnen van financieel advies – hun werk doen om financiële problemen na scheiding en partneroverlijden te voorkomen. Partneralimentatie en nabestaandenpensioen (via overheid (Anw), opgebouwde pensioenen en overlijdensrisicoverzekeringen) lijken dus het levensloopinkomen voldoende te kunnen beschermen.

In de regel zal de dekking van nabestaandenpensioenen toereikend blijven onder de nieuwe pensioenwet die komende jaren geleidelijk wordt ingevoerd door pensioenfondsen. Dit komt mede doordat eerder opgebouwd nabestaandenpensioen wordt geëerbiedigd waardoor zelfs een dubbele dekking kan ontstaan. Komende decennia verdwijnt het eerder opgebouwde nabestaandenpensioen geleidelijk. Sommigen kunnen dan onverzekerd raken voor het nabestaandenpensioen, tenzij zij daar zelf actief op handelen. Een complicerende factor daarbij is dat het risico op onverzekerd raken zal gaan verschillen tussen pensioenfondsen. Financieel advies kan helpen om te voorkomen dat dit risico in de toekomst grote vormen aanneemt.

Arbeidsgerelateerde risico's hebben in onze analyses een veel grotere impact op het levensloopinkomen dan gezinsrisico's. Het effect van arbeidsongeschiktheid en langdurige werkloosheid op het persoonlijk levensloopinkomen is fors: respectievelijk circa 30 en 25%. Ofwel, mensen die tussen hun 38^e en 47^e levensjaar arbeidsongeschikt of langdurig werkloos raken, verliezen circa 30% van hun inkomen tot aan hun AOW-leeftijd. Na corrigeren voor samenstellingseffecten in het huishouden (via het gestandaardiseerd huishoudinkomen) zijn de effecten weliswaar wat kleiner, maar nog steeds fors.

In de regel zien we dat mensen met een hoger inkomen meer levensloopinkomen (absoluut en relatief) verliezen als zich een levensloopschok voordoet. Het percentuele levensloopinkomenseffect loopt ongeveer lineair op met het inkomenspercentiel waarin men zich bevindt op het mo-

Tabel 2. Effect levensloopschok op inkomen en vermogen

Levensloopschok	Partner op 68-jarige leeftijd Uitkomstmaat (48 jr. tot AOW)	Man		Vrouw	
		Ja	Nee	Ja	Nee
		%	%	%	%
Arbeidsongeschiktheid	Persoonlijk inkomen	-42	-28	-24	-25
	Gestand. hh-inkomen	-26	-23	-14	-21
Langdurige werkloosheid	Persoonlijk inkomen	-20	-19	-35	-20
	Gestand. hh-inkomen	-12	-17	-10	-13
Scheiding	Persoonlijk inkomen	-8	-8	7	1
	Gestand. hh-inkomen	-5	-6	-9	-13
Overlijden partner	Persoonlijk inkomen	-5	-2	14	14
	Gestand. hh-inkomen	-5	0	-5	-2

Toelichting: de tabel toont procentuele effecten per uitkomstmaat voor mensen met levensloopschok tussen 38 t/m 47 jaar, ten opzichte van mensen die tussen 38 t/m 47 jaar deze levensloopschok niet hebben. Alle inkomensgroepen zijn hierin samengenomen.

ment dat de levenslooschok zich voordoet. In termen van vervangingsratio zijn mensen met een hoger inkomen dus minder goed verzekerd tegen inkomensrisico's dan mensen met een lager inkomen.

Kennelijk zijn vooral mensen met hogere inkomens minder goed in staat om de arbeidsgelateerde risico's te mitigeren, zijn zich onvoldoende bewust van de risico's, of accepteren een klein risico op een zeer grote inkomensrugval. Financieel advies kan behulpzaam zijn om een beter beeld te krijgen van deze risico's, zodat klanten een betere afweging kunnen maken of zij de impact van deze risico's wensen te verkleinen bijvoorbeeld door ander werk te proberen te vinden of met bijpassende financiële producten, zoals verzekeringen tegen arbeidsongeschiktheid en werkloosheid (woonlastenverzekering voor eigenwoningbezitters).

6. Literatuur

- Muns, S. & Van Vuuren, D. (2025a), 'Gevolgen van levenslooschokken voor vermogensopbouw: vooral arbeidsgelateerde risico's groot', *NetsparIndustry Paper* 2025-10.
- Muns, S. & Van Vuuren, D. (2025b), 'Arbeidsgelateerde inkomensrisico's aanzienlijk groter dan die van scheiding en partneroverlijden', *MeJudice*, 26 juni 2025.
- Poortman, A.R. & Van Gaalen, R. (2017), 'Shared residence after separation: A review and new findings from the Netherlands', *FamilyCourt Review*, 55(4), 531-544.
- Van Vuuren, D. & Muns, S. (2021), 'Een levensloospectief op de sociale zekerheid', in: E. Hirsch Ballin, T. Jaspers, A. Knottnerus & H. Vinke (Eds.), *De Toekomst van de Sociale Zekerheid: De Menselijke Maat in een Solidaire Samenleving* (p. 349-364), Boom Juridisch.

Informatie: S.Muns@tilburguniversity.edu en d.vanvuuren@seo.nl

